

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30. a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 30 Maiu v. 1907.

Nrul 16.

Un jubileu.

lanca G. Coliban, cel mai vechiu măestru timplar (măsar) român în Brașov, sărbătorește în acest an împlinirea alor 40 ani, decînd lucră cu dalta, și împlinirea alor 25 ani decînd, ca măestru de sine stătător își cîștigă pânea de toate zilele pentru familie, și cinste obștească prin străduitoarea lui muncă pentru numele său, ca meșteșugar.

Cînd ne-a sosit știrea asta am simțit fiorii unei mîndrii, ce rar ne este dat să o nărim. Căci prea rari sunt măestri români, care să aibă prilej de astfel de sărbători. Și și mai rar e numărul acestora, care nizuiesc să aibă așa fel de privilegii. Căci, mulți dintre puținii de-ai noștri, care învață vre-o meserie, — să obosesc prea din vreme și dacă au ajuns la ceva stare, ies cu puterea dela locul de frunte din tagma cinstită a meseriașilor și să acasă în coada — domnișorilor, ce scîrție cu coatele roase prin cele cănelării. Alții apoi, neizbutind în lipsa rîvnii de muncă și a necunoașterii meseriei de care s'au apucat, să străcoară ori prin șirul crîșmarilor, ori prin șirul celor ce-și cîștigă pânea cu speculații subțirele și în cinste și în cîștig.

Puțini rămîn credincioși și izbutitori în meseria, ce și-au ales.

Iată de ce ne ținem de o sfîntă datorință să încreștăm aici la loc de frunte știrea despre sărbătoarea, ce o face fratele nostru dl lanca G. Coliban, la împlinirea alor 40 ani de muncă cinstită în tagma măsarilor și a măestrilor români.

Ne alăturăm cu dragoste la urările de bine din privilegiul acestui jubileu și am dori ca să aibă cît mai mulți rîvnitori de astfel de sărbători.

Căci e greșită și păcătoasă credința aceea, că meseria nu poate să-ți dea pavăza »domniei«. Munca cinstită totdeauna e lăudată de oamenii cinstiți și înțelegători. Și un măestru silitor și înțelegător a meseriei sale, pe care o poartă cu deplină cinste și cu trebuincioasă socoteală — totdeauna e prețuit mai mult decît un domnișor, ce să rățoiește prin cele căntălării. Și apoi pînă cînd bietul cancelist își roade coatele — măestrul harnic își adună avere, își cîștigă cinste și loc de frunte între înțelegătorii neamului nostru.

Deie Cerul ca jubileul dlui lanca G. Coliban care e cel mai vechiu măsar român din Brașov, să fie un nou îndemn pentru părinții români, să-și dea copiii cei buni, cei iscusiți, la măestrii, ca în viitor să putem cît mai des să ne bucurăm de știrea jubileelor de 40 ani a multor sute și mii de meseriași români!

Societăți

pentru

vînzarea în comun a produselor.

(Dintr'o cuvîntare către săteni).

Frații noștri din România porniți pe lucru de pildele strălucite ce ni-le îmbie neamurile luminate prin roadele ce le ajung prin întovărășire — și pînă acum au izbutit să-și înzestreze satele cu fel și fel de tovarășii. În fruntea tuturor stau cele peste 2000 bănci populare, ce le au la sate. Sub oblăduirea și cu sprijinul acestor bănci s'au alcătuit aproape 100 obștii

sătești — tovarășii alcătuite pentru arendarea de pămînturi pe sama sătenilor. În afară de acestea, frații din România au mai multe tovarășii, care țin bolte (consumuri), iar mai nou își alcătuiesc tovarășii pentru vînzarea în comun a produselor (a bucatelor, poamelor și altele).

Ca să vedem și să știm lua pildă de felul cum să nizuiește în România să împrietinească sătenii cu tovarășiiile — dăm aici după revista »Albina« din București — o parte din o vorbire ținută de dl I. Neculau din Coproceni, județul Vaslui.

Iată cum prelege însuflețitul prietin și binevoitor al poporului:

Cu toții știți că prin sate umblă la vremea asta, câte un samsar (tîrgoveț, agent), care arvunește în toate părțile și cumpără pâne multă (bucate, hrană) pentru vre-un negustor mare. Vine la sătean, intră în vorbă și nu uită a se văicără că e slab tîrgul, că prețurile au căzut... Și-l ia în răs cu te miri ce. Dar omul nostru e tare de tîrg, nu se lasă așa cu una cu două

...Negustorul îl mai ridică: Ii dă treizeci sau cel mult treizeci și cinci lei pe chila de cucuruz (adică 8—9 coroane pentru suta de kgr.; o chilă de cucuruz sau de grâu cîntărind cam 400 kgr); iar pe chila de grâu 45 lei (sau 11—12 coroane pentru suta de kgr.) Omul nu vrea deodată, se gîndește la preț mai bun, dar se gîndește apoi și la nevoile care nu-l lasă; își aduce aminte că și cutare moșier a vîndut la tîrg chiar, ori la iarmaroc (obor) tot cam cu prețul ăsta și, după multă tărăgăneală, să învoește. Ii dă cele două chile de cucuruz și una de grâu, primește banii și începe a împărți...

Dar iată că după trecere de cîteva zile sau o săptămână, aude că proprietarul dela moșia asta sau cealaltă, a vîndut tot acuma cucuruzul cu 50 lei chila, iar nu cu 35, și grîul cu 65 și nici de cum cu 45...

„Va să zică cu 15 lei mai mult la chila de cucuruz — să gîndește omul — și cu 20 lei mai mult la grîu. La două chile de cucuruz și una de grîu am pierdut eu dar 15 + 15 + 20. . . 50 lei în capăt! Poate că proprietarul are sumă mare de chile și să împacă de adreptul cu negustori mari, dar eu ce pot să fac pentru o chilă două de bucate ce o am de dat? ...Și cu toate astea, ce bine-ar fi să fi luat și eu acuma cu 50 lei mai mult!“

Oameni buni, părerea de rău a creștinului acestuia e cu totul dreaptă. Și e foarte adevărat că el a pierdut 50 lei ca și cum i-ar fi furat cineva din pungă, ori i-ar fi zvîrlit într'o baltă! Adică au fost căștigați de samsar (agent), pentru că negustorul mare îi plătește samsarului tot după cum sunt prețurile la Galați, Brăila, sau alte tîrguri mari de desfăcere a produselor. Dar samsarul, numai pentru mijlocirea între cumpărător și un vînzător a luat 50 de lei. El însă cumpără mult. Cît cîștigă el oare, dacă ia dela 100 de oameni tot cîte 50 lei? 5.000 de lei în capăt!

Și băgați de seamă, c'am făcut socoteala pentru omul care vinde toamna sau iarna și oricum, ia paralele grămadă. Dar cîți nu sunt cari, gîtuți de nevoe, vînd înainte de-a culege, pe prețuri de nimica! Și atunci pierderea e mult mai mare.

De asemenea să nu uităm că d-voastră nu perdeți numai la vînzarea cucuruzului și a grîului, ci tot așa vă zboară o mare parte din cîștigul drept

și la vânzarea vinului, a fructelor și chiar a pasărilor, a laptelui și a altor roduri.

Acum e întrebarea: ați putea scăpa de nevoia asta? S'ar putea ca acei bani să rămie în pungile d-voastră? Puteți, oameni buni, și încă ușor. Anume: printr'o *tovărășie* între d-voastră. Ceea-ce nu poate face un om singur, pot face mai mulți uniți, căci știți vorba ceea: „In unire stă puterea“.

În alte țări, ca Germania, Norvegia, sunt multe *tovărășii* de-acestea, numite *Societăți pentru vânzarea în comun a produselor*. Și chiar și în țara noastră sunt câteva, ca în com. Arsache din jud. Vlașca și în alte părți, unde n'au ce căuta samsarii... Și asemenea *tovărășii* merg minunat de bine.

Știți că în multe părți, (ca și la noi în comună), sunt *tovărășii* care săchiamă «Bănci populare». Să poate forma însă și mai ușor o *tovărășie* între oameni pentru vânzarea la un loc a produselor. La o bancă, trebuesc bani chiar dela început, dar aici nu. Aici să întovărășesc gospodarii făcînd legături între ei prin acte întărite, tot cam ca la formarea unei bănci populare. După ce să întovărășesc o sută de gospodari de pildă, sau și mai mulți,— căci cu cît sunt mai mulți în *tovărășie* cu atît e mai bine și vor fi mulți, căci toți au nevoie de așa societate,— arată fiecare cam cîte chile de păpușoiu sau de grîu ar avea de vîndut. Cei cari conduc *tovărășia* să înțeleg prin scrisori cu negustorii mari și iau arvună cu prețul care trebuie. Ba încă pot lua și avansuri, adecă bine înainte pentru cei-ce au nevoie, fără ca să se scadă din preț... Și astfel rămîie cîștig celor 100 de oameni cel puțin 5000 de lei pe an, cu care să-și acopere trebuințele lor, iar nu să imbogățească pe alții... Ce ziceți, dragii mei, nu-i bună asta?

— Cum nu! Mai bună nici că să poate.

— Ei, dacă-i bună, s'o facem! Să n'o lăsăm de azi pe mâine, că-i păcat și de noi. La întrunirea viitoare vom întocmi „Statutele“, adecă regulele după care trebuie să se conducă această *tovărășie*.

Iată felul de munca cu adevărat ducător la țintă! Să-l urmăm și noi!

Legea despre tovarășii.

Din Legea comercială ungară, articolul 37 din 1875).

Capitolul III.

Adunarea generală, direcțiunea și comitetul de supraveghiere.

(Urmare.)

§. 242. Direcțiunea este obligată cu finea fie-cărui pătrar de an, a împărtași tribunalului pe membrii intrați și eșiți, cum și numărul cuotelor abzise, iar' în luna lui Ianuar a fie-cărui an, consemnarea alfabetică a membrilor dimpreună cu extrasul cuotelor.

§. 243. Direcțiunea este obligată a grijii de purtarea în regulă a cărților *tovărășii* și a publica bilanțul anual examinat din partea comitetului de supraveghiere, cu 8 zile înainte de ținerea adunării generale.

În această publicare este a să arăta, cu deosebire, numărul membrilor *tovărășii* pe timpul încheierii bilanțului, mai departe membrii intrați și eșiți în decursul anului de gestiune cum și numărul cuotelor depusă, abzise și replătite.

Afară de aceasta direcțiune este obligată a așterne tribunalului în drept fără amînare, un exemplar original al bilanțului aprobat de adunarea generală. În bilanțul prezentat are drept să se uite ori și cine.

§. 244. Cu privire la comitetul de supraveghiere să aplică și la *tovărășii* dispozițiile §§. 194—196 din legea aceasta. (ca și la societățile pe acții. Acești §§-i sună așa):

§. 194. Comitetul de supraveghiere trebuie să consiste cel puțin din trei membri.

Membrii comitetului de supraveghiere să aleg pentru prima dată cel mult pe durată de un an, mai departe însă pe durată de cel mult trei ani.

Adunarea generală îi poate amova ori-cînd din funcțiune, fără a să știrbi eventualele ei pretenziuni de despăgubire.

§. 195. Comitetul de supraveghiere supraveghează conducerea afacerilor societății în toți

ramii de administrare; spre scopul acesta este în drept a să informa despre mersul afacerilor societății, a cerceta registrele, hîrțile și cassele ei, ori și cînd.

El are să examineze rațiunile anuale și bilanțurile, cum și propunerile asupra împărțirii profitului, și despre aceasta a raporta adunării generale în fiecare an. În lipsa unui astfel de raport, adunarea generală nu poate aduce un conclus cu putere de drept despre împărțirea profitului curat.

Îndată ce comitetul de supraveghiere, în activitatea sa officioasă, descopere acțiuni contrare legilor sau statutelor sau neglijențe, cari sunt contra intereselor societății, sau abusuri, este obligat a convoca imediat adunarea generală.

Peste marginile acestea, comitetul de supraveghiere nu poate fi încredințat cu alte a-gende.

§. 196. Membrii comitetului de supraveghiere sunt responsabili solidar la despăgubire, dacă negligă împlinirea datorințelor lor, fixate în §. 195.

(Va urma.)

Pentru tovarășii.

Munca pentru *tovărășii* să-țești, s'a pornit cu multe nădejdi de izbîndă. Gazetele noastre, corporațiile noastre și frunțașii satelor noastre pare-că să întrec în această izbăvitoare muncă.

„Asociațiunea“ noastră, în timpul din urmă sprijinește o agitație vrednică pentru *tovărășii*. Prin foaia poporală „Țara noastră“ indeamnă și însuflețește neconținut pentru formarea de *tovărășii*. Mai nou, secretarul dl O. C. Tăslăuanu, scriind despre însămnătatea prelegerilor pentru popor, zice despre *tovărășii* următoarele:

„În vremea din urmă la noi se stăruie mai ales pentru înființarea *tovărășiiilor*, pentru o organizare economică a țărânimii noastre. Nu putem îndestul lăuda stăruințele oamenilor de bine, cari nu cruță nici timp, nici osteneală, pentru a duce în îndeplinire acest gînd de mîntuire. Și noi ne-am alăturat la dînșii propovăduind prin despărțăminte înființarea *tovărășiiilor*. Credem însă că pentru desfășurarea firească a înaintării și întăririi noastre economice, în cele mai multe părți, trebuie să premeargă prelegerile, cari călăuzite cu pricepere și cu socoteala sunt o adevărată școală pentru țărânimia noastră.“

Iar' la alt loc al aceluiași număr din foaia „Țara noastră“ scrie:

„*Tovărășiiile*. — În cîteva numere mai proaspete ale acestei foi dl R. Simu a vorbit pe larg despre însemnătatea și felul *tovărășiiilor* sau însoțirilor. În curînd vor apărea în Biblioteca poporală a Asociațiunii două broșuri tratînd acelaș subiect, scrise de dl Vasile C. Osvadă, care, la rugarea noastră, a binevoit a se însărcina cu alcătuirea lor. Am găsit de cuviința să stăruiesc pe lîngă „Asociațiune“ pentru spriginirea morală a înființării *tovărășiiilor*, avînd credință că ele sunt o cerință a vremii, față de cari cea mai înaltă instituțiune culturală a noastră nu poate rămîiea cu minile în sin. Întreaga mișcare, călăuzită cu înțelepciune și lăsîndu-o să-și desfășure roadele în mod firesc și pe încetul; desigur va ajuta mult la întărirea și înaintarea economică a păturei noastre țărânești.

„Asociațiunea a făcut cea dintîi încercare cu Branul, unde a trimis pe dl Vasile C. Osvadă ca să deie toate îndrumările trebuincioase pentru înființarea unei *tovărășii* pentru lăptărit și a unei *tovărășii* pentru vânzarea poamelor. Înființarea acestor *tovărășii* a luat-o în mână un comitet alcătuit dintre preoții, și învățătorii celor 10 comune ale Branului, în frunte cu dnul I. Puscariu, jude de curie în pensie și dl George Babeș, directorul despărțămîntului Bran al Asociațiunii. Avem toată încrederea că frunțașii pomeniți își vor da toată silința ca primele *tovărășii* puse la cale de „Asociațiune“ să se înființeze cît mai curînd și să înflorească peste așteptările neîncredințitorilor. Reușita lor va fi un înbold pentru cei-ce au în mână soartea Asociațiunii ca să desfășure o activitate tot mai largă pentru sporirea însoțirilor.

„Pentru pornirea unei îndreptări în toate ramurile vieții noastre să cere îndrăzneală și încredere în puterile noastre proprii!“

Tot de curînd s'a scris și în „Revista economică“ dela Sibiu un articol, ce cuprinde o propunere prea sănătoasă, pentru ca *tovărășiiile* să să înpămîntenească și la noi: Iată ce să zice în R. E.:

„Chestiunea *tovărășiiilor* de tot felul să agită din zi în zi tot mai mult în presa noastră. Această mișcare nu să pare a fi artificială, ci o urmare a trebuințelor noastre nenumărate și mari. Interesul ce poporul nostru arată față de *tovărășii*, dorul de a se dumeri asupra lor și mai ales trecerea ici-colo dela vorbe la fapte, ne dau convingerea că a sosit timpul să facem toate pregătirile trebuincioase pentru înființarea și asigurarea existenței și progresului lor.

„Intre condițiile de căpetenie cari au să pregătească terenul și să asigure existența și progresul tovărășilor socotim a fi în locul prim *personalul* nepărat necesar în acest scop, adică pentru fiecare comună unde se intenționează înființarea unei tovărășii pregătirea unei persoane de nădejde.

„În situația noastră actuală neavând specialiști pe cari să-i putem angaja în diferitele soiuri de tovărășii și, chiar în cazul de a-i avea, nedându-ne mâna, mai cu samă la început, de a-i plăti conform serviciilor ce ei prestează, nu ne rămîne alta decât să dăm o calificare măcar cît de elementară persoanelor potrivite spre acest scop cu răvnă și aplicate să aducă jertfe pentru binele poporului.

„Cari sunt aceste persoane?”

„Fiindcă e vorba de sate, în locul prim ne gândim la *preoți și învățători*. Aceste persoane sunt chemate să iee și acest apostolat nu numai prin poziția ce ocupă în mijlocul poporului, ci și prin pregătirile și cultura lor. La niște cursuri bine conduse și restrînse la strictul necesar, preoții și învățătorii ar putea să-și însușască în timp de 2 săptămâni cunoștințele elementare trebuincioase în scopul orientării mai sigure și mai cu înlesnire la înființarea și conducerea diferitelor tovărășii.

»Cine ar trebui să pună la cale aceste cursuri?»

„Credem că ar trebui să-și asocieze puterile toate instituțiile noastre cu caracter cultural și economic.

„Consistoriile din cele 7 respective 8 centre ar trebui să intervină cu autoritatea lor, îndemnînd pe preoți și învățători ca să participe la cursuri. Ele ar putea să dea localurile trebuincioase pentru prelegeri, eventual și conferențiarilor cum și o parte a cheltuielilor ce ar necesita aceste cursuri.

„Un curs pentru împrejurierea Brașovului credem că s'ar putea aranja cu succes bun din partea *Școlii noastre superioare comerciale din Brașov*.

„Cîteva din *băncile* noastre mai mari deasemenea ar putea să facă servicii prețioase în această direcție, așa „Albina“, „Ardeleana“, „Bihoreana“, „Cassa de păstrare (reuniunea)“ în Săliște, „Economul“, „Patria“, „Silvania“, „Timișana“, „Victoria“, etc. Ele ar avea să dea conferențiarilor și să contribuie la acoperirea mijloacelor trebuincioase.

„Asociațiunea“, nu ne îndoim, va căuta să-și dea și ea tot concursul posibil pentru realizarea acestor servicii.

„În primele șiruri, avem speranță, că se vor angaja și harnicele noastre *Reuniuni agricole*, cea din Sibiu și Orăștie, cari cu lumina experiențelor lor pot să facă cauzei cele mai prețioase servicii.

„La acoperirea cheltuielilor pentru conferențiarilor și ascultătorilor, pe lângă instituțiile amintite, vor trebui să contribuie și comunele politice și bisericile; chiar și privații cu dare de mină, ar fi de dorit, să nu se retragă dela împlinirea datorinței ce se impune tuturor spre atingerea scopului.

„Ce ar fi să se propună în aceste cursuri?”

„Credem că înainte de toate va trebui să se propună cele mai neapărate cunoștințe despre *contabilitate*. Acest obiect de învățămînt este indispensabil pentru bunul mers al oricărei tovărășii economice. Amintim că ideea unui curs de contabilitate s'a surlat și de către conducătorii institutului „Ardeleana“.

„Al doilea obiect ar fi *chestiunea felurilor tovărășii*, importanța lor, modalitatea înființării, etc.

„Mai departe ar trebui să se dea îndrumări practice pentru ținerea *conferințelor economice* și mai ales a celor din sfera agriculturii

„Un *program detaliat* va fi a se pregăti“.

În același timp în multe părți bărbați luminați ai neamului țin prelegeri prin sate despre folosul și însemnătatea tovărășilor.

Mișcarea odată pornită, ea va crește, să va întări și roadele vor trebui să urmeze. Numai poporul să asculte sfaturile și să le ajute întruparea, căci pe sama poporului să lucrează!

Starea sămănturilor.

Ploile binefăcătoare, ce-au udat în zilele din urmă pămîntul însetoșat — au licărit din nou nădejdiile unei roade mai puțin slabă, decum să prevețea. Cu toate acestea însă rămîne și pe mai departe primejdia economică a unui an slab — mai ales în ce privește finanțele și grîul.

Ce-i drept grîul s'a îndesat puțin, dar' și azi spicul abia e de cîteva palme de pămînt și paiul pipernicit nu va avea destulă putere, ca să dea spicului hrana trebuincioasă unei roade mulțumitoare. Nutrețele măestrite — trifoiul, mazăricea, luteră și altele s'au îndreptat mult — dar' ierburile peste tot sunt rari și fără vlagă. Cucuruzele însă să arată bunișoare, iar' pe alocurea chiar foarte bune.

În Ardeal sămănturile peste tot sunt mai bune ca în Banat și în părțile ungurene. Bune

sunt sămănturile și în mare parte din comitatul Caraș-Severin și Sătmar.

Ca și la noi ori doar' mai rău sunt sămănturile și în România — mai ales că turburările de acolo au lăsat multe pămînturi nelucrate ori prea tîrziu lucrate.

În ministerul de agricultură al Ungariei, cu 1 Iunie s'au făcut socoteli aproximative (cum ar fi să fie) despre roada anului pe temeiul știrilor primite dela corespondenții agricoli din țară.

După aceste socoteli în anul acesta roada grîului abia ar fi cu ceva peste jumătate, ca în anul trecut. Săcara și mai puțină; Ovăsul aproape să ajungă pe cel din anul trecut. Cucuruzul promite bine. Dintre poame — prune să arată mai puțin.

Cu îndreptarea în cît-va a vremii am ajuns însă în o alta încilcitură.

Puternicii dela bursa din Budapesta, care s'au cam aruncat în speculă cu prețuri urcate — acum în fața licăririlor nădejdiilor unei roade mai bunișoare — au început să primejduiască din nou statornicirea unor prețuri de bucate, pe care să se poată întemeia vre-o socoteală. În urma acestui joc primejdios, prețurile bucatelor scade azi, ca să crească mine și apoi iar' să pice.

Agricultorii sunt aproape zăpăciți și nu e peste putință să ne găsim cu niște prețuri, ce nici de cum nu vor fi în legătură cu felul roadei.

Așa fiind sfătuim pe ai noștri să nu să lase iritați de formarea prețurilor de acum și întru cît să poate să facă toate pregătirile, ca o eventuală primejdie economică — fie pentru roada bucatelor, fie pentru nutrețuri — să nu-i găscă nepregătiți.

Roata vremii.

— Spicuri și ocoșeli. —

Din nou ne sosesc știri cu ridicata, că și ici și colo să pune temele cîte unei nouă bănci românești — toate numai pentru credit... și ne îngrozim că cu acest fel de muncă economică — unde o să ajungem! Primejdia o vedem noi tocmai în faptul, că fiecare fondare de bancă nouă să poate motiva cu ar-

gumente puternice. Toți recunoaștem că o societate economică, până e cinstită — și băncile noastre har Domnului toate sunt cinstite, — împlinește o chemare oare-care. Nu înțelegem însă lipsa dorului de-a munci de-adreptul prin popor pentru popor. Nu înțelegem nepăsarea ca să nu zicem egoismul fondatorilor de bănci nouă românești — ca să caute cu dinadinsul adevăratele trebuințe ale poporului și să nizuiască să le îdestulească pe aceste — prin tovărășii — de sigur nu numai de credit.

Să nu avem nici 100—200 bărbați luminați, care să înțeleagă rostul muncii chibzuite ce să poate ajunge prin tovărășii sătești și să nizuiască pentru înființarea de aceste în locul băncuțelor — cu prea multe interese personale?!

Unde e presa noastră, care în totdeauna își ia chemarea să fie călauza opiniei publice?

*

Sezonul băilor e aproape să fie în toiul său. Ca să ținem cu lumea și dintre românii noștri d'aici care numai mai pot face »cumva« — grăbesc să mergă la băi, ori cel puțin să-și trimită muerile și eventualele fete, ajunse la vremea, cînd să pot face combinații pentru viitor. Știm că mulți trec granițele țării la Karlsbad, Marienbad și alte »bad«-uri. Alții mai patrioți să așează în țară la Mehadia, la Borsec și la alte băi. Cui îi vine însă în minte să caute mijlocul prin care ar putea împreuna plăcutul cu folositorul?

Am avea cîteva sfaturi: Întru-cît în anul acesta și pentru un început nu s'ar putea o acțiune mai intensivă cel puțin familiile prietene ori înrudite din un ținut s'ar putea înțelege să aleagă cite o scaldă în ținut românesc. Să poată fi reprezentate la una ori două stabilimente ca factor în șirul oaspeților — și astfel să-și aibă plăceri mai multe și să cîștige și în ochii lumii.

Ori apoi cine nu va admite că munții noștri apuseni, cu Moții lor chinuți nu sunt locuri de recreare — neîntrecute! De ce nu s'ar duce familii românești în munții aceștia, unde pe lingă că au plăceri — filerilor lor i-ar împărți între Moți, pe care i-ar ajuta — în loc să-i risipească pe la cei străini.

Cei doritori de-a trece granița cerce să o treacă spre Călimănești, în România. Și-ar renouă plăcerile din vremea expoziției și ar dura unitatea în cugete și în simțiri.

*

O gazetă din Cluj propune boicot față de pompoasa casă din Cluj a deputatului iubit Dr. Alexandru Vajda. Datorința am avea să răspundem vrednic la această propunere — nu în interesul personal al deputatului Vajda, care n'are lipsă de aceasta, dar' pentru prestigiul nostru — de a ști fi la locul nostru unde să cere.

Noi știm că în casele Vajda să găsește restaurantul »Thalia« iar' în etage locuințe de chirie. Ce-ar fi mai ușor ca din restaurantul »Thalia« să se facă un restaurant național, unde românii din Cluj și cei ce să abat prin Cluj să-și dea întâlnirea? Căci și așa omul nu mai știe unde să întâlnească românii în Cluj. Și apoi câte familii de român locuiesc în Cluj în case streine. Ciți pot — mute-să în casele propuse la boicot.

Așa s'ar răspunde vrednic și așa am da o pildă vie, că știm să răspundem, când ne silesc.

STIRI

„Tovărășiile și școalele“.

Articolul nostru publicat în fruntea numărului trecut al „Tovărășiei“, a fost bine primit în multe părți și apreciat prin foile noastre: — Afară de „Libertatea“, care a scris tot atunci prim articol despre ideea noastră, am cetit încă dreaptă prețuire în „Gazeta Trans.“ și „Tribuna“.

„Gazeta“ dela 2 Iunie reproducând partea cea mai mare a articolului nostru, scrie:

»Părerile esmise de d-l Osvadă merită o deosebită luare aminte din partea tuturor Românilor în fața marelui pericol, ce amenință existența culturai noastre românești. Este incontestabil, că înființarea de tovărășii în fiecare sat românesc, nu numai ar promova bunăstarea poporului nostru, ci tovărășiile sătești ar deveni, pe lângă celelalte instituțiuni culturale ce le avem, niște neprețuite izvoare de învățătură și cultură românească!«

Iar' în „Tribuna“ dela 11 Iunie dl inv. Furdian predă pentru a să face cu poporul întreg școală pentru ajungerea la maturitate (coacere) politică.

„Cum să facem aceasta școală, ne învață dl Vasile C. Osvadă, în articolul „Tovărășiile și școalele noastre“ publicat în numărul 15 al foii „Tovărășia...“

Muzeul agricol din Budapesta s'a deschis Duminecă, de față fiind și Regele. Cine să abate pe la B. Pesta, să nu intrelase a cerceta acest muzeu, unde poate vedea multe lucruri de folos.

Expoziție regnicolară de vite să deschide în Pécs în zilele dela

1—9 Septemvrie. Vor fi espuse vite de prăsilă din toată țara. Până acum sunt înștiințate peste 1000 capete. Instiințări să mai pot face până la 20 Iunie la Comisariatul expoziției gen. de vite în Pécs.

Cu mătăsăritul adevă cu creșterea vermilor de mătăsă s'au ocupat în anul trecut în țara înreagă 103 mii 350 familii, care au liferat 1 milion 776 mii 682 chilogramme de gogoșe, pentru care au primit 3 milioane 45 mii 157 cor.

Plata lucrătorilor din fabricile de fier ale statului s'au întocmit așa, că banii de cuartir s'au împărțit în 5 clase. La cl. I. aparține Budapesta, la a II. Diósgyőr, la a III. Hunedoara, iar' celelalte fabrici aparțin clasei a V-a.

Tovărășie sătească și sistem Raiffeisen s'a întemeiat de curînd în comuna Agîrbiciu (lîngă Copșamică com. Tirnava) la stăruința învățătorului Elie Cîmpean de acolo și cu concursul secretarului „Reuniunii române agricole sibiene“, dl Vic. Tordășianu. La tovărășie sunt înscriși deocamdată 30 fruntași, dar' credem, că în scurt timp să vor înscrie toți proprietarii români din Agîrbiciu. Statutele au fost înregistrate de tribunalul reg. din Elisabetopole. Insoțirea își va începe în curînd lucrarea binefăcătoare, menită a ridica nivelul moral și material al societărilor.

Am dori să știm că tovărășia să va ocupa și cu alte afaceri cerute de trebuințele poporului — în afară de afacerile cu credit.

Emigrările. În luna April au emigrat în Statele-Unite 118834 suflete, dintre ei din Austro-Ungaria 33.910 suflete, din Italia 33.979 și Rusia cu 14.832. Din Austria în luna trecută au emigrat 9294 bărbați și 3154 femei, iar' din Ungaria 17.295 bărbați și 4167 femei. Nenorocii de ei!

Cănele de oi să crește foarte bine așa, dacă încă înainte de a-și deschide ochii îl punem să sugă la o oaie. Un astfel de căne nu mai părăsește turma, ci o păzește ziua și noaptea cu credință. În statul Chile toți câinii de oi să cresc așa.

Centrala băncilor românești. Delegațiunea băncilor românești, încredințată cu pregătirea formării însoțirii „Solidarității“, ce va avea să fie începutul unei centrale pentru institutele noastre financiare — a împărțit prospectele pentru subscrieri de quote. Capitalul așteptat va fi scris cu ușurință de băncile noastre. În curînd va fi conchemată adunarea de constituire a înființîndei „Solidarității“.

Dorim ca noua fondare să înțeleagă pe deplin rostul muncii eco-

nomice, ce ni-să impune și cu timpul să dea roadele așteptate.

Tovărășie pentru lăptărit s'a alcătuit în comuna Buduș (comitatul Bistrița-Năsăud) la stăruința harnicului preot Suceava.

Mult spor!

Băncile populare sătești din România să înmulțesc neconținut, așa că azi numărul lor trece peste 2000. Mai nou s'a alcătuit o bancă populară în comuna Cerașu, județul Prahova, mai ales în urma străduințelor învățătorului dl V. Mihăilescu — Drajna. Noua bancă numită „Libertatea“ are 306 membri. În înființarea patru luni, această bancă a avut afaceri în sumă pe peste 40 mii lei.

Iată un îndemn pentru învățătorii nostri mai ales acum — în fața reformelor, ce le va silui legea școlară a lui Apponyi!

2013. La acest număr au ajuns însoțirile, ce să țin de Insoțirea centrală regn. de credit din Budapesta. Aceste 2013 însoțiri lucră — așa cum pot — în 6306 comune — jumătate din întreagă țara.

Congres de stupărit să țină anul acesta în Pécs, cu privilegiul expoziției generale de vite.

Statistica moșiilor. Comisiunea economică a dietei a hotărît să roage pe ministrul de comerț să gătească o statistică (o socoteală) prin care să se arete cît pămînt e în mâni ungurești, cît este în mâinile „străinilor“ (adecă a celor care nu sunt unguri) și cît și cum trece dela maghiari la — străini. Guvernul a promis, că face acest lucru — încă în toamna asta. Ce bine ar fi să-l facă, ca să se știe odată și oficios, ceea-ce noi știm „privat“, că mama și puterea pămîntului nu e în mâinile „străinilor“ și totuși auzim povestea cu „hoțul de păgubaș“.

Proiecte de legi industriale. În ministerul de comerț se lucră deja de mai mult timp cîteva proiecte de legi menite a reforma legea industrială de prezent în vigoare. Mai întii va ajunge la ordinea zilei, și anume încă în cursul lunii curente, proiectul referitor la concurența ilioială. După aceea: urmează prectactarea proiectului legii industriale pe calea anchetelor. O reformă radicală va suferi legea privitoare la repausul duminecal și paralel cu legea industrială se lucră și la legea pentru oroctirea muncitorilor.

Bănci noue românești. »Receana«, institut de credit și economii, soc. pe acții este firma unei noue întreprinderi financiare pe cale a se înființa în Telechi- Racea (com. Făgăraș).

„Strugurul“, institut de credit și economii, soc. pe acții în Pianul-sup. (com. Sibiu) un alt institut de bani nou, și-a convocat adunarea generală de constituire pe 9 crt.

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 106. Am prăsit viermi de mătăsă și am vre-o 4—5000 gogoșe. Unde le-ași putea vinde?

George Ch. în O.

Răspuns: Scrie de-a dreptul la Inspectoratul de mătăsărit (M. Kir. orsz. Selyem tenyésztési felügyelőség) în Szegzárd. Acolo le primește după chilogram și le plătește după clasă.

Intr. 107. 1. Unde să apelăm contra dării puse pe nedrept și de unde putem avea sfaturi în trebi de dări? 2. Am cumpărat o grădină și nici acum nu e încă intabulată pe mine. Am făcut contractul, dar' nu știu ce s'a făcut — că nu-i dăm de urmă?

George P. în Ș.

Răspuns: 1. Cumpărați dela librăria H. Zeidner din Brașov cartea Despre dări de N. Niemetz. Acolo găsiți toate. 2. Du-te la vînzător și spune să-ți dea contract. De n'o vrea pîrește-l pentru estradarea contractului, că-l ajungi, dacă poți dovedi tîrgul.

Intr. 108. Sunt ori nu în România cărți fonduare?

Ioan F. în N.

Răspuns: Nu sunt nici cărți fonduare nici contractul moșiilor. Contractele să fac pe temeiul actelor de proprietate.

Intr. 109. Făină bună și efină — de unde pot căpăta, ca să-mi fie mie mai aproape.

N. în C.

Răspuns: Scrie la Ioan I. Vulcu în Orăștie.

Intr. 110. Care e mai mare: jughărul nostru ori pogonul din România?

Iordache V.

Răspuns: Jughărul catastral are 1600 st. pătrați; în Ungaria să folosește și jughărul de 1200 st. pătrați și lanțul de 1000 st. pătrați. Pogonul din România e mai mic ca jugh. catastral, căci n'are decît 1534 stîngini pătrați.

POSTA REDACȚIEI

Dlui Z. Pop, preot. Cele cerute le-am trimis, asemenea și contracte pentru asigurarea vitelor. Multă izbîndă!

A. P. Des... Merge scrisoare, cu privire la valorizarea găinilor și a ouălor. Dragoste!

Dlui I. Popovici, paroch. Contractele pt. asig. vitelor și celelalte le-am trimis — asemenea și foaia.

Dsui I. J. în Cheveres. Cu petroleu ori cu cenușă, după-ce ai săpat la rădăcină.

Dlui I. C. D. în Isztina. La scrisori nesubscrise nu răspundem.